

- Բայց, ըստ Կեբիս, ո՞վ բսեղծեց չարն:— Ոնիրը.
 Յանցապարս մարդերու օրինաւոր այդ պատիժն.
- 405 Այս ինկած երկագունսին վրայ չարիքն, մահը.
 Միեւնոյն օրը ծրնան, աստուած զանոնք չի՛ հանչնար.
 Թէ հրապոյր մը վաստիսար, եղեւնաւոր բոց մ'արդէն
 Յանկուցած ըլլայ նիւթն ու ամի դէպի հոգին,
 Թէ կեանքը մանաւանդ՝ կարի հուժկու հանգոյցով
- 410 Հոս մեր մի՛սքն ըզգայութեանց հետ շաղկապով պնդակապ՝
 Երկուքին ալ քափանցէ շրմաշողի սարփանքով,
 Մեծ խորհուրդ մը սակայն միաւորած է զանոնք:
 Գարեւի այդ միացումն է բուն չարիքն, ու մահը՝
 Գարման եւ պատուհան՝ կը խորսակէ զայն բունի:
- 415 Բայց վերջին պահուն՝ ուր կապն այդ հիմնեան կը խրզուի,
 Վերսին կը նրանէ հոգին անարգ այդ սարբերն,
 Ու վե՛ր՝ անմահութեան համանչներով կը բռչի,
 Դէպի երջանկութեան՝ նամարսութեան ա՛յն աշխարհն.
 Եւ Կեբիս ըստ, գիտե՞ս աներեւոյթ աշխարհին
- 420 Ճամբան, ու քո աչիդ տեսանելի՞ է ուրեմն.
 — Անոր կը մօտեամ, եւ գտնելու համար զայն...
 — Ի՞նչ պէ՛տք է, հարցոյց փեղոն: — Անքիծ ըլլալ ու մեռնի՛լ:
 (Շարունակելի) Ե. Ե. Դ.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԱՐՔ ՄԱՇՈՂՏԻ

ՌԻԳՂԵԱՄ, ԵՒ ՍՐԲԱԳՐԵԱՄ,

Ներածութիւն

Նմանօրինակ անգոյ գաւառ մը փըն-
 արած են Փորթուզալ փաշա (Եղիշէ) և
 Հայր Միսքճեան (Հանգ. Ամսօրեայ, մայիս
 1920) Կորիւնի էջէն: Բայց չհասկը-
 նալով. «Որպէս զի տէր եպիսկոպոսն (Սա-
 հակ) էջէն: Եւ նա (Մաշթոցի) ի սփիւռս
 հեթանոսաց զբանն կենաց սերմանիցեն»
 (էջ 24): Հայր Միսքճեան կ'ուզէ հանել
 զայն «Կայէն կոչուած բերդէն, որուն թուի
 թէ չըջակայք Կայենականք կ'անուանէին»:
 Արդ, Կայէն է Պահլ. բառն Kayan թա-
 րաւորական (տե՛ս Bundahisn ԻԱ. 7. Կայ-
 եան տոհմ, Bahman Yazt Գ. 14 արքայ-

ազն Կայեան տոհմէ, առասպելական փառ-
 քով զիւցազնական թագաւորական տոհմ,
 որմէ եղողները Կայ=Kaï յորջորջումը կ'ու-
 նենային իրենց անուան կցուած. Կայկա-
 ւոս KaïKaws, Կայկաւատ KaïKobad, Կայ-
 խոսրով KaïKhosru): Այս բառին կը հան-
 դիպինք նաև Սերէոսի մէջ. «Որոյ (Որմիզդ
 արքային Պարսից) մայր իւր զուտար է
 Խաքանայ մեծի արքային Թեոալացոյց՝
 կին Խոսրովայ (հօր Որմիզդի), հօր սորա
 անունն Կայէն, որ թէպէտ և ի հայրենեաց
 մեծագոյն, ևս առաւել մեծագոյն և զա-
 զանագոյն ի հայրենեաց կողմանէ»: Այս
 Կայէն բառը չհասկնալով և յատուկ անուն
 համարելով՝ ամբողջ հատուածին իմաստէն
 զրիպեր են բոլոր քննարանք և բանա-
 սէրք: Նէօլդէկէ կ'առաջարկէ կարգաւ Կա-
 կին իբր անուն Որմիզդի մօր (մինչդեռ բը-
 նագրին «Հօր սորա անուն» կ'ակնարկէ Որ-
 միզդի հօր կոչումը): Նոյնպէս զրիպած է
 Պատկանեան. իսկ Մակէր (Histoire d'He-
 raelius par l'Evêque Sébéos) բոլորովին

ձեռնթափ կ'ըլլայ լուծելէ «հաւանօրէն լուսանցքի մեկնողական» (probablement une glose) ըսելով կ'անցնի: Ամբողջ բանալին կոչել հաւասար կոչել զնկուն մէջ է (է=եանի ունինք շատ օրինակներ, ինչպէս և էնց=եանց, որեալ=որէր, տե՛ս Ագաթ. էջ 584, «Առնոյր այնուհետեւ զԱրշակունեաց տոհմի որէրն»): Հիմայ յայտնի կ'երեւայ թէ ի՞նչ է Սերէոսի միաքր այս շփոթեցնող պարբերութեան մէջ, որ զիտուծ ունի Որմիզդ արքային ազգատոհմը ճանչցնել: «Ասոր հայրը կայեան կը կոչուէր (Kaï Khosru կայ Խոսրով էր անունը, ինչպէս մեծ հօրը անունը կայ կաւատ Kaï Kobad, Kaï ըլլալով այս մեծափառ արքայական տոհմին հասարակաց կոչումը) որով թէպէտ Որմիզդ հօր կողմանէ Kayan ըլլալով մեծագոյն էր պատուով, սակայն ա՛յլ աւելի մեծ և սաստկագոր, ամենի (զգանագոյն) մօր կողմէ (մայրը մեծագոր թուրք Խաքանի դուստր ըլլալով):

Արդ Կորիւնի է կոչուիւն կը նշանակէ «ի թագաւորական տեղիւն» համազօր բացատրութիւն մը զոր Կորիւն ինքն ունի (էջ 30): Ուրեմն Կորիւնի վերողբեալ հատուածին իմաստն է «Միաբանեցան (Մաշթոց) որ տէր եպիսկոպոսն (Սահակ) ի թագաւորական տեղիւն վարդապետէ», և ինքը Մաշթոց «ի սփիւռս հեթանոսաց», ինչպէս ի Վիրս և յԱղուանս, «զիւսապաշտ Գողթն»։ խուժաղութ կողմանս Մարաց» «վայրենազոյն Սիւնական աշխարհն» և այլն: Հակառակ մեր մէջ բերած ապացոյցներուն թէ Կորիւն գրած է «Վարք Մաշթոցի»ն յաջորդէ Ագաթանգեղոսի Յոսափարանը, Վերջարանը, «Դարձ փրկութեան»ը, և թէ հետեալը ծայր աստիճան վտանգաւոր է ջանալ ուղղել Կորիւնի բնագիրը Ագաթանգեղոսով (բացի յայտնի գուտ գրչական սխալներէ, զորս առանձինն ալ կարելի է ուղղել առանց զիմելու Ագաթանգեղոսի, ինչպէս զիմակ—գիտակ, անցուցեալ—անդ ցուցեալ, ոգի—որդի, դաւան—գուռն, և այս կարգի մանր վրիպակներ) կը տեսնենք թէ Նորայրի նման նշանաւոր բանասէր մը Կորիւնի մասնագէտ՝ որ այս թակարդին մէջ կ'իյնայ: Ահա քանի մը օրինակներ:

Նախ՝ վերողբեալ «ըռոտանտակն»ի գաղտնիքին չթափանցելով՝ թէև Կորիւնի

խանդարեալ մէկ տեղին յԱգաթանգեղոս փոխադրութիւնն է, յաւելեալ նոր խանդարումով կը սրբադրէ զայն Աստուծոյ:

Երկրորդ Կորիւն (էջ 23) կ'ըսէ. «Առաւել երանելոյն Սահակայ զՄամիկոնեան որեալն ի վարժս վարդապետութեանն պարապեցուցեալ որոց առաջինն Վարդան անուն էր»: Նորայր կը մերժէ «աստիւր իրր խանդարեալ, և կ'ուզէ «Աստուծոյ, առաջնորդուելով Ագաթանգեղոսի զուգակրչիւն հատուածին «աստուծոյ»էն. «Առնոյր այնուհետեւ զԱրշակունեաց տոհմի որէրն (= որեալն) ի վարժս վարդապետութեանն պարապեցուցեալ որոյ առաջին Տրդատ անուն, ևն», և փաստ մըն ալ մէջ կը բերէ «աստիւր մերժելուն, իրր թէ աստիւր սկսող պարբերութիւն անտօմօր է. մինչդեռ նոյն ինքն Կորիւն ունի «Աստիւր» զաշակերտութիւն նորողիւս վարդապետութեանն խրմբէին ուսուցանել» ևն: «Աստիւր» վտան յարութեանական յուսոյն առ ի հանդերձեալուն» (էջ 35), նաև (էջ 24) «Աստիւր զաշակեալ Նամիս զվայրենազոյն զհիւսաղարարոյ կողմանցն». և Ագաթ. (էջ 652) «Աստիւր զիւրեանց եկեղեցիսն շինեալ հաստատէին», և (էջ 533) «Աստիւր առ ի բազմաց ակնկալութեամբն կամի երեւցուցանել»: Կորիւնի ամբողջ այս հատուածը մտադրութեամբ կարգադրել չկրնար վրիպիլ տեսնել թէ Կորիւն՝ Սիւնքն եկեղեցոյ՝ Սահակայ և Մաշթոցի ի գաւառս, ի տեղիս տեղիս, զաստ զաստ զաշակերտեալսն ճամարտութեան գումարելը, իւրեանց առնթրեալաց արքունիսն հանդերձ ամենայն ազատագունդ բանակին (որուն վրայ կ'աւելցնէ Ագաթ. խմբագրողը «և մեծամեծ աւագանւով») աստուածեղէն իմաստութեամբն վարդապետելը պատմելէ ետք անմիջապէս վրայ կը բերէ «Առաւել երանելոյն Սահակայ զՄամիկոնեան որեալն ի վարժս վարդապետութեանն պարապեցուցեալ», կը գատէ Մամիկոնեան տոհմի մարդոց ուսուցանելը նախընթաց միւս անձերու ուսուցումէն «աշակերտեալսն երէն», արքունիքի մարդոցմէ, ազատագունդ բանակի անդամներէն, և «աստիւր» կը շնչատէ Մամիկոնեան տոհմի մարդիկը հրահանգելու տարուած «տատուել» յատուկ խնամքը, հոգը, ինչպէս կը վկայէ Ղազար փարպեցի ևս. «Քանցի յոյժ հմուտ էր և ընտել գրոց

վարդապետութեան, ուսեալ և խրատեալ ի Սուրբ Հայրապետէն ի Սահակայ ի հաւուն իւրմէ: Ուրեմն առաջին հարազատ կորին է, և ներելի չէ ուղղել «առաջին» Առնենք Կորինթի անսովոր մէկ բացատրութիւնը. «Պատմէր նմա (Սահակայ) առաջինէն եղևոցն»: Նորայր չընդունիր առաջինէն հարազատութիւնը, և հարցականով մը կը թելադրէ առաջինէն, և ինչո՞ւ. որովհետեւ Աղաթանգեղոսի մէջ չկայ «առաջինէն», այլ կո՛չ յաջորդէն: Սահայն առաջինէն հարազատ Կորին է, և խմատը՝ յայտնի: «Կը պատմէ անոր՝ ամբողջ եղածներուն վրայ» բնութ. տեղ, «Ազգ առնէր զոգջ եղևոցն» «պատմէր»ով կը սկսի և պէտք կը դրայ պատմական հոլով, «զոգջ բացառական խնդիր տալ բային, ինչպէս բրած էր այլուր (էջ 21) զորմէ իսկոյն պատմէին, և չուզեցով զնել «զոգջ եղևոցն», որու մէջ բացառականը որոշ չէ, ոգջ (ամբողջ) առնականէն զոյականը նորաձեւեր է: Քիչ առաջ բրած էր (էջ 23) «Առնէն» իրացնելով իսկամտութեան լինելը. միթէ այդքան փոքր նորաձեւութեան առջև պիտի ընկերկէր Կորին որ շատ աւելի յանդուգն նորաձեւութիւններ բրած է. ածականներէ բայ չինել (բարեխորհալ), յատկացուցիչները կցել մէկ բառի, նորակերպ բարդութիւններ, ևն. (իշենք «աշխարհածին» ածականաձեւ բառը իբր զոյական զորձածելը և հոլովելը «աշխարհածին» փոխանակ չընշեալէն առաջին, «մին» ու «մնունդ» հաւասար բայարմատ զնելով. երրորդական փոխանակ երրորդականական, միօքականակ, ուսուցութիւն, բարխատուր, աստուածահրաման, օրինապատգամ, ուղղափառահաւատ, ծերունական, յուսական, երկպատական, մեղացածին, աւետեացութիւն, բանջարաճաշակութիւն, երկնաբարձրագոյն, մեծաքանչիւղութիւն, համալսարհագործ, իւրեանցակու, միմիանսգրկութիւն, զմիմիանսիրկութիւն ևն !!!) ևայլն: Եւ փոքր զարմանք չէ որ Նորայր չընդունիր Կորինի «առաջինէն» համեմատարար շատ թեթեւ նորաձեւութիւն մը բարդութեան (էջ 8). «Քանզի Աստուծոյ բարեգութեան (էջ 8). «Քանզի Աստուծոյ բարեգութեան այսպէս քաջութիւնը զիւրոց սիրելեաց». մինչ զեռ սովորական զարձած էր քաջութիւնը բարդութիւնները բայի վերածել. «քաջութիւն» (Ագաթ. 211), «քաջութիւն» (644),

«քաջութիւն» (Յնագամ. Ճառ ԺԷ), և Նորայր կ'ուզէ ուղղել քաջութիւնը քաջութիւն — եղևոցն բայց ո՛չ — Կորինեան ձեւին (տե՛ս եղևոցն Դ. Դ. Ձի այլոցն բարի խորհէր, նմա չար ընդէր խորհեցաւ, և եղևոցն ու Կորինի լեզուներուն մէջ անջրպետք քաջայայտ է: Ձի հասկնար նաև Կորինի «միայնագործ հոգացայն» որ սակայն շատ պարզ է «միայնակ ևս ինծի գործ ընելով հոգ ըրի»: Նման բարդութիւն մը ունի Մանգակունի, «Կազանս միայնակերս»: Դարձեալ Կորինի սա պարբերութեան մէջ (էջ 43) «Մանաւանդ զի և զմտաւ ածէր ըստ քաջութեան հասակին» զոր վախճանին», շատ սովորական քաջութիւնը կ'ուզէ ուղղել անսովոր ձեւով, որու համար հարկ է ոչ միայն սկզբնական բաղաձայնը փոխել, այլև յաջորդ ձայնաւորը էն փոխել է ի, հետեւելով բոլորովին անփառանկի փոքր — Կորինի կամ Սուր — Կորինի որ փոխանակ «ըստ քաջութեան հասակին» ունի ձեւով հասակին», մինչդեռ համեմատելով Յնագամ. Ճառ ԺԹ «Յաւ և երկու ճեռան կրթիլ և չթողուլ ի մտաց զոր վախճանին», և եփես. Դ. 13-14 «Մինչև հասցուք ամենեքեան ի մի միարանութիւն հաւատոց և գիտութեան Որդոյն Աստուծոյ, յայր կատարեալ է լո՛ւսնէ կատարմանն Քաջութիւն», կ'ըմբռնենք թէ ինչ ըսել կ'ուզէ Կորին. — «Քրիստոսի (տէրունական) հասակին կատարելութեան հասած ըլլալով՝ չթողուր ի մտաց (զմտաւ ածէր) զոր վախճանին», ինչպէս կը պատուիրէ Յնագամ. և ոչ թէ «ծեր ըլլալուն, մահուան օրին վրայ կը մտածէր» ամենագնահիլ տափակութիւնը: Իսկ Աղաթանգեղոսի մէջ բանաբար զուգակշիռ հատուածին մէջ ընդօրինակելով Կորինի պարբերութեան առջի մասը, կը կուգայ ըստ տէրունական հասակին» քիչ մը դժուարիմաց բացատրութեան, խթնութեան խուսափելով, բոլորովին զուրս կը ձգէ այս մասը հատուածին, որ կը սկսի «Ձայն և զցերեկ պահօք և աղօթիւք ևն» (էջ 655): Զարմանալի է նաև որ Նորայր ձանջնալով իր Կորինը, կը սպասէ անկէ քերականական ճշգրտութիւն և այն տեղն ուր կը պակսի տա՛խանգարեալ կը համարի և ուղղել կ'ուզէ. զոր օրինակ Կորինի պարբերութիւնը (էջ 45). «Ձոր ամենայն ուրուք ինքնատեա եղ-

հալ, և ո՛չ առ յընկերէ պատմեալ», Նորայր ուղղելի կը դատէ, և կը փոխէ «Եւ ո՛չ առն ընկերի պատմեալ», կրաւորական դասակարգը ներգործականի փոխելով, որ ապահովագէտ չէր կորիւնի գրածը: Բնագիրը ուղիղ է, «առ յընկերէ» կորիւնեան է. դիտելու է նաեւ որ Սուտ—կորիւն (որ թէպէտ կը փոփոխէ, և յաճախ կը թիւրէ կորիւնի գրածը երբեք նշմար կուտայ կորիւնի բնագրին) պահած ունի իր մէջ բացառականը «գոր և ամենայն ուստեք (ծըռած) ինքնատես լեալ և ո՛չ յընկերէն պատմեալ»: Պէտք չէ ուրեմն մերժել կորիւնի գրածը «առ յընկերէ պատմեալ» լոկ քերականական թող կազմուածքին համար, որով պարբերութեան առաջին մասին մէջ բայը գործիական է սեռական հոլով տէրբայի, իսկ երկրորդ մասին մէջ յանկարծ կրաւորական բայ կը ներկայանայ բացառական հոլով տէրբայի, և հարկ կ'ըլլայ ինքնադրել լուեկայն տրական հոլով խընդիւր մը. որպէս թէ բնական ըլլար «և ո՛չ առ յընկերէ պատմեալ ինքեան կամուսնեք»: Ոչ միայն հոս, այլ ուրիշ տեղ ալ կը թերանայ Նորայրի ճանաչողութիւնը՝ կորիւնի սեպհական ոճին և բացատրութեան նկատմամբ: Կորիւն (էջ 18) ունի «բնդ գէմ լինէր (Մալթոց) սուրբ եպիսկոպոսացն որոց առաջնայն Բարիլաս անուն, և երկրորդին Ակակիոս: Կը մերժէ ընդ Դէնէր (դէմը կ'ելլէր) իբր վրիպակ, և կ'ուղղէ «Անդ գէպ լինէր» առանց անդրադառնալու թէ հարապատ կորիւնեան բացատրութիւն է «բնդ գէմ լինէր» (դէմը կ'ելլէր նշանակութեամբ). որովհետեւ նոյն մատենիկին մէջ ունի (էջ 31) «բնդ առաջ Էնէր նմա իշխանն Գարգմանից», և (էջ 25) «յանդիման Էնէր թագաւորին»: Թէպէտ ուրիշ մը պիտի գրէր ընդ Դէնէր, ընդ Դէնէր: Բնդ գէմ (դէմը, յանդիմանը) չառ գործածական է. տե՛ս Եղիշէ Յաղապ Միանձանց, «կան բնդ գէմ միմիանց գաշս ի վայր արկեալ», և Ոսկեր. Մեկն. Մատթէի Գիրք Բ. էջ 450 «Ոչ վաղվաղակի բնդ գէմ չոգաւ ողջացուցանել»:

Ասկէ գտաւ, կորիւնի կարեւոր հատուածներ Նորայր «մթին», «խանդարեալ» վճռած է, ինչպէս նախարանին վերջի պարբերութիւնը որ կը սկսի, «Եւ արդ առեալ յերկոցունց համարձակութիւն», և էջ

47, «Իսկ բարեացապարտին Վահանայ», որոնց երկուքն ալ ոչինչ ունին խանդարեալ, և չեն բնաւ անխմանալի, թէպէտ ունին կորիւնեան մօքի ոլորքը և մանուածոյ ոճը: Բայց Նորայր յուսակաւոր կը յայտարարէ թէ կորիւնի խրթնարանութիւնները թող թէ օտար լեզուի թարգմանել նոյն իսկ աշխարհաբար հայերէնի դարձնել անկարելի է. մինչդեռ մեր տրպագրութիւնը կորիւնի բնագրին ամէն կարծեցեալ «անխմանալի» խրթնութիւն կը լուսարանէ առանց բռնադրօսելու կամ ծամածուելու կամ փոփոխելու գայն:

Իսկ կորիւնի ուրիշ մէկ ամենակարեւոր պարբերութիւնը, հոր դարձեալ «առանց իբրեք երկրացութեան խանդարեալ» կը վճռէ Նորայր, ու գլխովին փոփոխել կը ձեռնարկէ, հարկ է յատուկ ուշադրութեան տարակայ ընել, որովհետեւ նոյն ինքն կորիւնի «ցանկալի առն» անձին հետ վերաբերութիւն ունի:

Կորիւն պատմելէ հտք թէ ի՛նչպէս Մալթոց Վրաց ալ «գիրս նշանագրոց» այբուերենք յօրինեց, գնաց իւր լաւագոյն աշակերտներէն մէկ քանին հետ, տեսաւ Վրաց թագաւորը և երկրին եպիսկոպոսը Մովսէս, խրատեց, յորդորեց, և խնդրեց թագաւորէն հրաման մանուկներ ժողովելու որպէսզի ուսուցանէ, և իր քարոզութեան բովին անցնելով իրենց հայրերուն հեթանոսական սովորութիւնները մոռցնել առեալ, կ'աւելցնէ. «Եւ արդ գնոսա (Վրացիները) որ յայնչափ ի մասնաւոր և ի բաժանեալ լեզուացն ժողովեցան միով աստուածաբարբառ պատգամօքն մի ազգ կապեալ փառարանիչք միոյ Աստուծոյ յօրինէր, շուրջ և ի՛նչ անբնական եղեալ (հաւանորէն ուղղելի ելեալ, ելեալի և ելեալի չըփոթութեան կը հանդիպին նաեւ Սահակի թուղթին մէջ առ Պրոկզ «Եւ մեծամեծ, բազում և այնչափ Զերում թղթոցս տրբումակից ելեալ, բառ մերում տկարութեանս ողբացաք», որ ելեալ պէտք է ուղղել) ի կարգ եպիսկոպոսութեան վիճակ որոց առաջինն Սամուէլ անուն, այր սուրբ և բարեպաշտօն եպիսկոպոս կացեալ տանն արքունականի: Իսկ իբրեւ բնդ ամենայն տեղիս Վրաց կարգեալ զգործ աստուածապաշտութեանն... դառնայր յերկիրն Հայոց, ևն...»: Այս հատուածին մէջ «Յորոց և

իմ անարժանիս ելեալ ի կարգ եպիսկոպոսութեան վիճակ» պարբերութեան խմատը չատ պարզ է, և հայերէնն ալ հարագատ կորիւնեան: Բայց թէպէտ ասոր համեմատ, կորիւնի ծագմամբ վրացի լինելը և վրաց մէկ տեղին վրայ եպիսկոպոսութեան պատիւ ստացած ըլլալը վաղուց ընդունուած էր, նորայրէ սկիզբ առաւ մերժել կորիւնի իր անձին վրայ տուած այս տեղեկութիւնը, և այս հերքումին հարկաւոր ոյժ տալու համար կորիւնի վերագրեալ պարբերութիւնն ալ նորայրի վճռական խօսքով «առանց իրիք երկրայութեան խանգարեալ» յայտարարուեցաւ: Շատեր հետեւեցան նորայրի, և այլեայլ ուղղուածներ առաջարկեցին, որոնց ամենէն կարեւորը՝ նորայրինը պէտք է քննութեան առնենք: Նորայր կ'ուզէ ուղղել սապէս. «Յորոց և գտան

արժանիք ելանել ի կարգ եպիսկոպոսութեան վիճակի, որոց առաջինն Սամուէլ անուն, և այլն»:

Արդ «յորոց և» ի յաջորդող բայը նուազ յաճախ կը տեսնուի քան անձնական դերանուն: Տեսնենք նոյն ինքն կորիւնէ. (էջ 8) «Աշակերտակցաց մերոյն վարդապետութեան, ուստի և իմ» = յորոց և իմ: Նոյնպէս Ղազար Փարպեցի (Ա. Ժ) «Ուստի և մեր բազում անդամ կարգալով»:

Եւ գրէթէ միշտ յորոց և կամ զորոց և — էն, ետքը սեռական հոլով է դոյականը՝ անցեալ դերբայով. (էջ 9) «Զորոց և մարգարէին խնդ գովեալ». (էջ 10) «Զորոյ և յայտարարեալ աստուածեղէն օրինացն». (27) «Յորոյ և գտեալ (նորա) շնորհ»:

Մանչեսթր

ԳԱՌԵՐԻԿ ՖԸՆՏԸԳԻԼԵԱՆ

ԱՐԴԱՐՆԻՐ ԲԱՐՅԲԱՀԱՅԵԱՅ ՄԵՆԱՍՏԱՆԷ

Հոն, ուր Ծոփիք կ'սկսի, հոն կը ծաղկի դեռ եղեմիս,
Եւ անխնայ՝ որբասունկի խօշ թագուկներ կ'երկարին.
Սեղան կ'աճին ծառասկիսն հետ, նիւրնոյ խոփեն անխափան,
Կորդ կը մնան աշխան հերկեր, ու խոպան և արտօրայն:

Բնութիւնն հոն միայնակ է, կ'աճի ազատ անպսող,
Ո՛չ արօրի, ո՛չ յօսոցի քարս հետքեր կան կենսաբուխ.
Կարկառ, կածան, առու, տիտ ամենիկն անհետ են եղեր.
Անկէ, կարծես, յաւիտ մարդու ստուերն անգամ չէ անցեր:

Եւ ասդանն մենաստանին շանքին վրայ չեն շարժեր
Օգոստոսի գաղջ առօրին ուխտաւորի խիտ շարքեր.
Բարբաթներու շուրջը չկան հանգչող խումբեր պարսաւուն.
Շատեց և որ զոգցես շրթունք հպած չէ անոր քարերուն:

Վերե՛ք աւեր է մենաստանը, դասարկ բուրխան և անբոյր,
Մասունն է մուր, կանքեղն՝ անոյս, անօրհամ Լոյսի Մօր,
Խո՛ւր թուրիսն, Զարթիփ ձաւնն արշալոյսին ա՛յ չի թուիր,
Դեռ կը նիւրնեն, աշեսող ապրած մեր հին փառքերն անյարիր:

Բայց հաւատիս մեջ կը տեսնեմ Աստուծոյ Մօր ջիւղ ստուերն
Որ կը ճեմէ, ի կը պանծանէ անկորուստ անոր եշխարհերն.
Հոգիս Անոր կը հետեւի, հետքին վրայ կ'ընթերնուն
Մեծ զարթումի պատգամն անմահ հաւատաւոր գոհերն:

Գանիրէ:

ԱՐԱՄԱՆԻ

